СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 227. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 30 вересня 1931. VOL. XXXIX. No. 227. Jersey City, N. J., Wednesday, September 30, 1931. THREE CENTS.

ЗМЕНШУЮТЬ КОШТИ РОЗБУДОВИ МАРИНАРКИ НА $150,000,000

ВАШИНҐТОН. — Щоби покрити великанські державні недобори, взялася адміністрація за дальші зменшення видатків, і тим робом звернула в першу чергу увагу на буджет военної маринарки, задумуючи заощадити у фіскальнім році 1932—1933 на припиненню розбудови маринарки $150,000,000.

Уряд є тої думки, що Велика Британія і Японія підуть теж слідами Злучених Держав і наступний рік буде роком передишки у збройенню на морі.

КУЛИДЖ ЗА ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Мають повідомлення від бувшого президента Кулиджа, що він не думає тим разом кандидувати на президента. Кажуть, що Кулидж є за поновну кандидатуру Гувера.

ЗНЕСЛИ ДОЗВОЛИ НА НОШЕННЯ ПИСТОЛІВ.

ОЛБАНІ. — Нюйорський стейт береться до боротьби з ґенґстерством. Згідно з тим оповіщено, що найближчого четверга будуть знесені всі дозволи на держання пистолів. Таких дозволів видано в стейті 18,000 особам.

Хто хоче дістати новий дозвіл, мусить оставити фотографію, відбитки з пальців та подати важну причину, чому потребує охорони.

РАДИЛИ НАД ПИВОМ.

НЮАРК (Ню Джерзи). — Дейвид Берд мол., републиканський кандидат на ґовернора стейту Ню Джерзі, сенатор Двайт В. Моро і Гемилтон Кін та репрезентанти стейту радили над тим, якби то предложити Гуверови домагання впровадження 4-процентового пива.

ХОЧУТЬ ПІДВИЩАТИ ТАРИФУ.

ВАШИНҐТОН. — Правительство поручило своїм знавцям від тарифи виготовити звіт щодо цього який вплив може мати на американську торговлю задержання Великою Британією й іншими державами виплат у золоті.

Кажуть, що в тих державах, де здержано виплати в золоті, валюта спаде на вартости і зменшаться кошти продукції. Наслідок цього готов бути такий, що чужі держави зачнуть засипати Америку дешевими продуктами. З того виходить, що треба Америці відгородитися від такої конкуренції, себто підвищити тарифу.

СОВІТСЬКА НАФТА В ДІТРОЙТІ.

ДІТРОЙТ. — В Дітройті велася довга ґазолінова війна. Вислід з неї такий, що почали спроваджувати ґазоліну з совітів. Вже наспів перший транспорт.

НЕ ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ ДОНОЩИКА СИТИЗЕНОМ.

ПРОВІДЕНС (Род Айленд). — Федеральний судя Летс відмовив горожанства Д'Амікови, бо дістав інформації, що Д'Аміко робив доноси проґибіційному бюрови. Судя заявив, що не дасть права горожанства нікому, хто є доносчиком на правительственній службі, а особливо тим, хто є на службі проґибіційного бюра.

КОМПАНІЯ МЕЛОНА СКОРОЧУЄ ПЛАТНІ.

ПІТСБУРҐ. — „Ди Алюмінум Компані оф Америка" оголосила, що від четверга скорочує зарабітні платні на 10%. Головним шеровцем цеї компанії є родина Мелонів. Теперішній секретар скарбу, Андру Мелон, є головою компанії.

ЕПИСКОПАЛИ ДОПУСКАЮТЬ РОЗВІД.

ДЕНВЕР. — В палаті епископів рішено більшістю голосів змінити канонічні закони в справі подружа в той спосіб, що розведені особи будуть могли ввійти знову в подружий стан, коли духовний суд видасть оренення, яким узнасть перше подружа неважним.

Зприводу цеї зміни приходило до гострих дебат. Консервативні епископи були за те, щоби стояти за нерозривність подружа, а інші твердили, що часи змінились і треба допустити в церкві деякі реформи, головно в подружих справах.

ВІДДАЛИ НАЗАД 30,000 ҐАЛЬОНІВ ПИВА.

НЮ ЙОРК. — Апеляційний суд рішив, що належить віддати „Фенікс Сіреал Бевередж Компанії" її бровар з 30,000 ґальонами 4-процентового пива й з цілим уладженням, бо проґибіційні аґенти перевели ревізію без спеціяльного на це дозволу.

Аґенти сторожили бровар від 21 липня, коли то перевели ревізію і забрали алькоголю, вартости $1,500,000.

ВІДСИЛАЮТЬ ДО РОСІЇ ЗАМІСЦЬ ДО КИТАЮ.

НЮ ЙОРК. — Іміґраційний департамент, хотячи ратувати життя молодого китайського студента, Лі Тао Гсуан, депортує його замісць до Китаю до Росії.

Гсуан є комуністом і каже, що якби його відставлено до Китаю, то там його сейчас розстрілялиб. Щоби це не сталося уряд рішився відіслати його до большевицької Росії.

530,000 БЕЗРОБІТНИХ У КАНАДІ.

Міністер праці Робертсон оповістив статистику безробітних у Канаді. Всіх безробітних у Канаді є поверх 530,000, з того тільки в містах Квебеку 100,000. По провінціях число безробітних виносить: Брітіш Колюмбія 38,880; Алберта 15,450; Саскачеван у містах і місточках 26,904, в навіщених посухою околицях 150,000; Манітоба 41,489; Онтеріо 130,000; Принс Едвард Айленд 1,500; Квебек 100,000; Нова Шкоція 18,000; Новий Бронсвик 8,000.

У Манітобі є 28,000 жонатих безробітних, 10,000 нежонатих, а 4,000 незамужних жінок.

В Алберті є безробітних 9,000 жонатих і 6,000 нежонатих.

Найгірше діткнений безробіттям Саскачеван.

ПОТВОРА ПЕРЕВЕРТАЄ ЛОДКИ.

В озері Файф Мейл, недалеко Порт Артур (Канада), знаходиться великанська черепаха, вагою до 400 фунтів, яка вже добре далася в знаки лодкарям. Старий Індіянин оповідав природникам, котрі на власні очі бачили ту потвору, що за його життя перевернула вона три індіянські лодки. Довжина карку черепахи виносить чотири стопи.

МЕДВЕДІ НАПАДАЮТЬ НА ЧЕРЕДИ ХУДОБИ.

Брак ягід і пожежі лісів у полудневo-західній части Алберти вигнали медведів з ґір на доли і там вони нападають на череди худоби. Дотепер пірвали 25 штук худоби і заволокли її в ліси. Провінція дала дозвіл медведів стріляти.

ЗАКОН НА ПИЯКІВ.

Голяндський парлямент ухвалив новий закон для жінок, на основі якого жінка такого чоловіка, що все в суботу пропиває, може жадати від роботедавця із зарібку свого чоловіка таку квоту, яка потрібне на ведення мішаного господарства. В цей спосіб голяндське законодавство прийшло з помічю родинам, яких батьки запрацьований гріш віддають шинкареви, а їх родини голодують.

„ПЯТЬ ЖНИВ РІЧНО!"

Ці слова стали ґаслом господарських спроб у Німеччині. Закопані в землі електричні проводи скріплюють ріст ростин. Один огородник у Саксонії, огріваючи таким робом посаджену городовину, здобув пять зборів протягом одного року.

КРУТЯТЬ І КРУТЯТЬ...

Большевики, замісць поборювати приватну торговлю, як це завзято й жорстоко провадили досі, тепер самі заохочують до творення приватних крамниць, дозволяючи продавати крам за необмежені ціни. Причина цьому — швидкий спад червінця. Щоб його ратувати, большевики відступають від „соціялістичних заповітів".

НАЙВИЩА ГОРА СВІТА.

Гора Еверест, висока 8,840 м., звалася до недавна найвищою горою; тепер пальму першенства має здобути Ганк-Кана, на межі Китаю і Тибету, висоти 9,000 метрів.

РОЗВЯЗУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ НЕ ПРИПИНЮЄТЬСЯ.

В часі від 1 жовтня 1930. до 1. липня 1931. р. оголосило тернопільське воєвідство розвязання 212 наших товариств, передовсім читалень, „Соколів" і „Лугів". В тому числі припадає на саму Підгаєччину 68 товариств!

ПОБІДА НЕДІЛІ.

Большевики скасували перед кількома роками неділю як святочний день і запровадили по фабриках систему безперервної праці. Після пятьох днів праці мав кожний робітник у шестий день відпочинок, так, що кожний день був днем відпочинку для одної шестої частини робітництва.

Але большевицький експеримент не вдався. Навіть самі комуністи протестували проти такої системи, відчуваючи сильно тисячлітню традицію святкування неділі. Тепер дійшло вкінці до офіціяльної „реабілітації" неділі.

Сталін проголосив у своїй недавній промові поворот до традиційного способу святкування неділі.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ НІКОТИНИ.

Професор Турнад із Брукселі вже від двох років досліджує зміни, які викликає в тілі нікотина — себто тютюн. Він робив досліди на собаках. Страшний наслідок цих дослідів вказує, яка небезпечна трутина міститься в тютюні. До своїх дослідів проф. Турнад уживає 30 собак ріжних пород. При помочі відповідно зроблених приладів вдуває він у них дим із циґареток, а вживає до цього найбільш уживаних у Франції сорт циґареток. При першій пробі спалює тільки пів циґаретки, при другій цілу циґаретку, при останній півтори. В досвідчуваних собак завважав він, що всі знаряди й нервові осередки були заатаковані, а також подвійно збільшилася скількість цукру в крові. По годині всі ці ознаки зникли. При досвіді з цілою циґареткою дві собаки здохли. А досвід з півтори циґареткою мусіли перервати, бо одна собака впала відразу, а інші були в такому стані, що не було сумніву, що за хвилю поздихають. Яка сильна отруя нікотина, видно з цього, що в циґаретці є всього один міліґрам нікотини (міліґрам, це тисячна частина ґрама).

БУДЕ ДУЖЕ ГОСТРА ЗИМА В ЕВРОПІ.

Шведський метеорольоґ Бандстрем, вернувши з подорожі до Ісляндії, де слідив температуру заливної течії, заявив, що досліди потвердили його дотеперішню гіпотезу, на основі якої температура заливної течії, що впливає значно на підсоння північної Европи, обнижується.

Теперішні досліди виказали, що температура заливної течії обнизилася на три ступні. На тій основі Бандстрем каже, що цьогорічна зима в Европі буде дуже гостра.

АНЕКСІЯ ҐРЕНЛЯНДІЇ.

Недавно Норвеґія анектувала східну Ґренляндію; цей факт викликав конфлікт з Данією. Тепер довідуємося, що анексію Ґренляндії для Норвеґії перевів Гольвеґ Евод 5-особовою армією. Легко анектувати, як ніхто не заборонює.

НАГЛЯД НАД БЕЗРОБІТНИМИ ДІВЧАТАМИ.

Саскачеванський уряд носиться з пляном нагляду над безробітними дівчатами, що не мешкають при родині. Провінція дасть їм матеріяльну допомогу, за те однак будуть вони мусіли мешкати в призначених домах, де будуть під наглядом уряду, щоби в той спосіб охоронити їх перед шкідливими впливами.

ШТРАЙБА ПОВІСИЛИ.

У Вінніпеґу виконано смертний присуд на Дж. Штрайберові, який мешкав у домі пані Валтерс і замордував її троє дітей.

ПОМЕР БРОНИСЛАВ ЯНІВ.

У Львові помер 4. серпня Бронислав Янів, бувший голова „Рідної Школи". Покійний був директором кількох українських інституцій і брав діяльну участь в ріжних українських просвітних і гуманітарних інституціях. Все своє майно зависав на фундації для наших вбогих студентів свого імени, з тим застереженням, що підмоги можуть діставати тільки одиниці безоглядно ідейні.

САМОВБИВСТВО ДИТИНИ.

Батьки чотиролітньої Мейвис Біч накричали на неї за те, що брала щонебудь в уста. Розжалоблена наганою дитина знайшла десь ґвіздок і навмисне проковтнула його. Ґвіздок застряг у гортанці і по тяжких муках дитина померла через невідповідну науку дитини.

СЕРЦЕ З ПРАВОГО БОКУ.

Залізничий урядовець Оляк у Надькереші, на Угорщині, привів до лікаря свого 8-літнього синка, який щось нездужав. Підчас оглядин лікар ствердив, що хлопчина має серце на правім боці. Той хлопчина був дотепер зовсім здоров.

ПЛАТНІ БЕЗРОБІТНИМ.

В Реджайні (Канада) відбулася конференція представників чотирох західних провінцій, на котрій порішено висоту зарібкової платні безробітним.

Фармери, які будуть мати на роботі безробітних, дістануть місячну винагороду, мабуть по $5.00. Ця сума ще не певна.

При будові публичних провінціональних будинків будуть платити звичайну платню. При будові доріг 30 центів за годину; хто з кіньми — 50 цт. За харч відтягатимуть 85 центів. Нежонатим, які мешкатимуть у таборах, будуть платити $1.60 денно; з того відтягнуть на харчі.

УСЕ НА СЕЛЯНСЬКУ ШКІРУ.

Новий бурмістр міста Чернівців реперує пошарпані фінанси міста Чернівців мужицькою шкірою. Не досить того, що хліборобські продукти впали на ціні, черновецький маґістрат наложив такі такси на товари з села, що далі і не виплачується везти їх у місто. За кожду фіру з одним конем береться 5 левів, за двокінну 10 левів, 2 леви від кожної торби, лева від курятка і т. п., крім мита.

Нераз жінка з села, що несе дві торби овочів, уторгує якраз на маґістратські такси.

ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ПОРОЗУМІННЯ

БУДУТЬ СПІЛЬНО ВИКОРИСТОВУВАТИ РОСІЙСЬКИЙ ТА ІНШІ СХІДНІ РИНКИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Французький премієр Ляваль і міністер справ заграничних Бріян закінчили своє перебування в Берліні. Вони оголосили комунікат, підписаний також канцлером Брінінґом та міністром Курціюсом, про вислідн нарад. У комунікаті повідомляється, що між Францією й Німеччиною осягнено повне порозуміння в справі торговельно-економічного співробітництва. Для здійснення цього буде утворена спеціяльна комісія, що буде мати пять підкомісій. Комісія буде засідати поперемінно в столицях обох держав.

Комунікат зокрема підкреслює те, що французько-німецьке порозуміння не направлене проти інших держав й обидві держави не будуть творити митної спілки, що порушувалаб інтереси якоїсь іншої держави, чи окремих ґруп ріжних держав.

З поінформованих джерел повідомляють, що Франція й Німеччина зверне тепер свою головну увагу на спільне використовування російського ринку, а також ринків у Польщі, Румунії та в балканських державах. Відомо також, що були зачеплені питання й політичного характеру, зокрема справа східнього кордону Німеччини. Але до ніяких позитивних рішень не прийшли, бо ці справи вимагають ще багато нарад безпосередньо між представниками заінтересованих сторін.

Ляваль і Бріян були на приватній авдієнції в президента Гінденбурґа. Обидва кажуть, що президент зробив на них глибоке враження. Тисячні натовпи народу провожали відїжджаючих французьких міністрів з більшим захопленням, ніж стрічали їх.

У ФРАНЦІЇ ЗАДОВОЛЕНІ.

ПАРИЖ (Франція). — Назагал серед Французів помітне задоволення зприводу вдалої поїздки Ляваля та Бріяна до Берліна. Зявилася тверда надія, що нарешті Німеччина й Франція стають на реальний шлях не лиш економічного співробітництва, але й політичного, що ґарантує мир в Европі. Зокрема французько-німецьке порозуміння вважають дуже важним кроком на шляху утворення пан-Европи, про що так старається Бріян.

Навіть противники поїздки французьких міністрів до Берліна тепер не скривають свого задоволення, бо сподіваються далеко йдучих позитивних наслідків від порозуміння бувших непримиримих ворогів.

ПОЇДУТЬ ДО ВАШИНҐТОНУ.

ПАРИЖ (Франція). — Місцева преса повідомляє, що Ляваль виїде з Франції до Вашинґтону 12 жовтня. Він візьме з собою кількох фінансово-економічних та военних експертів.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґазета „Фолькцайтунґ" повідомляє, що канцлер Брінінґ мабуть виїде на початку грудня до Вашинґтону на побачення з президентом Гувером. З інших джерел нема потвердження того, що Брінінґ взагалі збирається їхати до Вашинґтону.

ХОЧУТЬ ВІДОКРЕМИТИ МАНДЖУРІЮ.

ТОКІЮ (Японія). — В Манджурії все скріплюється рух за відокремлення Манджурії від китайської републики. В кількох містах повстали комітети з манджурських патріотів, які ставлять своїм гаслом: „Манджурія для Манджурії". В провінції Кірін такий комітет уже оголосив незалежність провінції й почав орґанізувати провінціяльну владу.

Японське правительство заявляє, що воно не входить в ніякі пертрактації з такими льокальними комітетами, а хоче всі переговори провадити з центральним китайським урядом. Вбивства Японців у ріжних містах Китаю викликають в Японії сильне обурення серед населення й воно вимагає рішучої акції проти Китаю.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВІЙНИ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

НАНКІН (Китай). — Сюди прибувають зі всіх сторін Китаю ґрупами студенти, що вимагають війни проти Японії. З самого Шанґгаю прибули до столиці 3,000 студентів. Вони демонструють за війну й домагаються, щоб уряд негайно призначив термін, коли він пічне війну проти Японії.

Міністер справ закордонних, Ванґ, якого побили студенти за те, що Ліґа Націй не піддержала Китаю, перебуває дома. Помимо того, що його життя не загрожене, він має кілька тяжких ран на тілі.

ЗАМКНУЛИ БІРЖІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З наказу центрального й пруського уряду замкнено біржі. Уряд мотивує це замкнення тим, що на біржах ведеться спекуляція, яка підриває фінанси держави. Заборонено навіть приватні зібрання біржевиків у помешканнях бірж.

Кацлер Брінінґ заявив, що Німеччина збереже далі свою золоту валюту, бо не хоче допустити до нової інфляції своїх грошей.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСВЯЧЕНІ ТРАДИЦІЇ Й ДІЙСНІСТЬ

До війни Злучені Держави були довжником інших держав, головно европейських. Америка мала безмежні природні богацтва, але не мала відповідного капіталу, щоби їх використати. Тоді чужинецькі капітали дали американському промислови отсей великий розмах, який подивляє сьогодні цілий світ.

Поза тими грішми Злучені Держави мало цікавились Европою, а Европа ще менше — Америкою. Згідно зі своєю освяченою традицією, себто столітньою наукою колишнього президента Монра про невмішування Америки в европейські справи, Америка жила своїм власним життям. А що Америці поводилося добре, то й теорія Монра набирала щораз більшого значіння й поваги і стала згодом національною святістю. Бо цеж вона принесла Америці добробут, силу й значіння. Так міркували.

Та прийшла світова війна й за ту науку якось забулося. Вислід з того був такий, що по вмішанню Америки в европейські справи Америка позбулася всіх своїх довгів з часів відокремлення та довела до того, що з довжника стала начальним вірителем, якому довжні малощо не всі держави світа.

По тій фінансовій операції, яка була вислідом вмішання Америки в европейські справи, пішла знову в Америці велика аґітація за цілковиту ізоляцію від Европи. Знову видвигнено науку Монра й знову почали покликуватися на народну святість. Але з тою наукою таки знову не везеться. Поправді, та наука була на свій час розумною політикою, але, як усяка практична політика зміняється з часом і обставинами, то такій зміні підпала й наука Монра. Тому треба дійсного засліплення, або, як каже Джан В. Дейвис, фарисейства, щоби не бачити, що Злучені Держави не можуть себе в теперішних часах відмежувати від світа, але мусять разом з іншими державами терпіти долю й недолю і разом з ними спільно розвязувати важкі фінансові й господарські проблеми.

Америка не може відтягатися від моральної відповідальности за те, що діється у світі, бо коли світ хилитиметься до духової чи економічної катастрофи, то від неї не вратується й Америка. Найкраще відчувають це американські банкирі, котрі думають доляровими катеґоріями, а не моральними. Тому розвязують справу просто й ясно, коли кажуть, що не може бути мови про якусь ізоляцію Америки, коли треба стягати з Европи гроші.

ПОГЛЯДИ ТАДЕЯ ГОЛУФКА НА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ

(Кореспонденція з Галичини).

(4)

А що й Поляки розуміють значіння і користь автономного устрою, про це свідчить надана ними автономія Горішньому Шлеськови, бо зрозуміли, що лишень на тій дорозі зуміють втягнути місцевий німецький елемент до спільної господарської роботи.

Горішній і Тешинський Шлеськ мають автономію і ніхто проти того не протестує. А то чому? Чи може Українці були більшими ворогами Польщі ніж Німці? Річ очевидна, що не з тої причини, але тому, що кождий з Поляків розуміє, що тільки при автономії можна надіятися, що Шлеськ не станеться тереном безконечних і кровавих національних боротьб замісць спокійної і творчої господарської, спільної праці. Було нещастям, що у Східній Галичині істнуючі суспеčечности вибухнули у формі отвертої війни, що викликало взаїмну ненависть, а це утруднює тепер якенебудь порозуміння.

Але і на Шлеську було повстання і боротьба, а помимо того польська і німецька суспільність видять в автономії одинокий засіб, котрий не допустить до дальших боротьб. Тою самою дорогою мусять іти Поляки й у Східній Галичині. І тому **надання Східній Галичині автономії є державною конечністю,** бо в противнім випадку вона стане **новою,** бо польською **Ірляндією.**

Тепер — пише дальше Голуфко — хочемо обговорити **справу так званих „Східних Кресів".** (Під ними розуміє, як звісно, Голуфко всі інші українські землі під Польщею, що є поза Східньою Галичиною. — перекл.). На тих землях становлять Поляки значну меншість, особливо на Волині і на Поліссю. Відносини на Східних Кресах не є такі загострені, як у Східній Галичині, але лише покищо. Іменно людність тих кресів є занадто перемучена і зруйнована війною, котра гостила на цих землях вісім літ. З тої причини увага тої людности є звернена передівсім на господарську відбудову, а з другої сторони памятає вона ще дуже добре коротке, але страшне панування большевиків в цих сторонах і це відпихає ту людність від совітської Росії.

Але за кілька літ прийде до господарського зрівноваження, большевики в Росії не удержаться так довго, а тоді зачнуть проявлятися серед української і білоруської людности у східних воєвідствах всілякі нові течії. (Тут знову Голуфко помилився, бо минає далі десять років від написання отсеї його статті, а положення економічне тих країн не то що не поправилось, але ще й погіршилось, а большевики і досі у своїх землях панують. — Перекл.). Треба іменно числитися з тим, що православна церква буде ділати у відосереднім напрямі та що численні Росіяни, становлячі інтеліґенцію на тих кресах, розпічнуть відповідну пропаґанду, коли лише у бувшій Росії зміниться режім. Іншими словами: зміна політичної ситуації в Росії може викликати для Поляків необчислимі наслідки. Теперішні, так звані Східні Креси можуть статися підземною міною, котрою Росія буде старатися розсадити польську державу.

Не забуваймо на це, що коли возьмемо на бік большевиків, то в Росії нема ані одного напрямку, і то від найкрайнішої правиці до найкрайнішої лівиці, котрий годився би на границі, установлені рижським договором, заключеним між Совітами і Польщею 1920 р.

Поляки мусять отже користати з того короткого часу, котрий ще мають перед собою, і зробити все можливе, щоби Східні Креси сильно з Польщею звязати. Одначе Поляки того не зроблять при помочі військового поготівля, бо ліпше є згори зректися такої провінції, котру можна удержати лише при помочі терору і примусу. А вже цілком противні висліди дасть політика польонізовання, бо вона лишень скріпить почуття національні і релігійні та затроїть їх ненавистю до польської культури і польського народу.

Поляки повинні триматися іншої тактики. Вони мусять допровадити до цього, щоби непольська людність Східних Кресів сама перестала нахилятися до Росії. Поляки можуть це зробити лише цею дорогою, що допоможуть українським і білоруським патріотам, щоби з темної тепер і переважно неосвідомленої національно маси православної людности створити свідомий український і білоруський нарід.

Це значить іншими словами, що Поляки не повинні гальмувати, але навпаки, повинні попирати національні змагання Українців і Білорусинів на Східних Кресах. Тоді та людність національно освідомлена, а маюча в границях Польщі цілковиту можність свобідного розвою, перестане тяжіти до Росії. Що більше — тоді Східні Креси можуть навіть статися твердинею самостійницького українського і білоруського руху, зверненого проти Росії, котра держить під ярмом Україну і Білорусь.

Міг би хтось також таки сказати, що на випадок самостійної української або білоруської держави зачнуть наші Креси до них тяжіти. Це є можливе, але зате Україна і Білорусь, як незалежні держави, можуть істнувати, лиш опираючись на Польщу, то значить, заключаючи з нею союз, а може навіть і унію. Тоді то Східні Креси можуть і повинні відіграти ролю цементу, споюючого два братні народи.

Щож отже повинні Поляки зробити для Східних Кресів?

Беручи річ основно, то було би найліпшою розвязкою надання їм такої самої автономії, як для Східньої Галичини.

Коли взяти на увагу, що український і білоруський нарід на Східних Кресах стоїть ще на дуже низькім культурнім рівні, і що не лиш не є політично вироблений і дозрілий, але навіть дуже слабо національно освідомлений, то можна лише припоручити як перехідну форму для Східних Кресів широке воєвідське самоурядовання, котре приготує ґрунт для будучого автономного устрою тих земель.

Урядам воєвідського самоурядовання треба віддати справи шкільництва, місцевого самоурядовання, суспільної опіки і місцевої адміністрації. Мова польська і українська і білоруська мусять бути рівноуправнені в адміністрації, самоурядах і в судах, то значить, що в одній з тих мов вільно звертатися до всіх адміністраційних і самоурядових влад і в тій мові одержувати відповідь, або на жадання обидвох сторін переводити судові розправи. Звідси виходить, що всі державні урядовці і судді мусять володіти польською мовою, як і мовою місцевої людности, отже напр. на Волині українською. В громадах, повітових і міських самоурядах може бути ціле урядовання ведене в українській або білоруській мові, якщо більше ніж 70% дотичної самоврядової одиниці буде собі цього бажати. Се не виключає полагоджування справ польської людности в польській мові.

Як нижче так і середне шкільництво мусить відповідати потребам місцевої людности, а це значить, що число шкіл польських і українських, зглядно білоруських, повинно відповідати числови дотичної народности в данім повіті. Всі ті школи мають бути удержувані державою або громадами, з сим однак застереженням, що в українських і білоруських школах має бути викладана польська мова, і навпаки. Православна церква мусить дістати широку автономію, а Поляки повинні попирати старання українських і білоруських патріотів, щоби ту церкву як найскорше відмосковщити, а зробити національною.

Поляки могли би в такий спосіб зробити з Волині і Полісся велику кузню, в котрій виковувано би українську і білоруську культуру для тих народів як цілости.

Треба бути амбітними у великих ділах і це було би для Польщі величезною користю, коли би її культура так впливала на народи білоруський, український, латвійський, естонський, як на Поляків впливає культура французька. **Кориснішим є позискати симпатію і приязнь трийцять пять*) міліонового українського народа, ніж при помочи нагая і бука спольонізувати два міліони, але зате розбудити страшну ненависть до Польщі в позісталих ще трицять трох міліонах.**

Про культурне і моральне становище Польщі супроти народів Східньої Европи рішить власне польська політика на Східних Кресах. Поляки не повинні забути, що рижська границя є штучною і що від Росії є вони відгороджені немов би лише скляною стіною, через котрі ті, що стоять на другій стороні її, дуже добре бачать, що діється в Польщі. Вони повинні отже жалувати, а не тішитися, що не є на цьому боці.

*) В самім Совітськім Союзі живе щонайменше 35 міліонів Українців, отже разом з тими, що живуть в Польщі, є щонайменше 41 міліонів Українців. — Перекл.

(Конець буде).

REPORT ON POLISH-UKRAINIAN CONFLICT IN EASTERN GALICIA.

(By Rev. James Barr, M.P., and Mr. Rhys J. Davies, M.P. House of Commons, London, S. W. 1.)

They further maintain that when, owing to the depression, staffs have to be reduced, Ukrainian workmen are the first to go. Ukrainian employers are so few that they need scarcely be taken into consideration. Ukrainian workmen employed by industries under Government control during Austrian times are not there now. Thus in the city of Drohobycz which I visited, in the Petroleum Refinery called Polmin, there are 600 workmen employed of whom only 10 are Ukrainians, and even these have to be careful to avoid their own organisations and parties. Very much the same conditions of affairs obtain in the French Oil Companies, so I was told, controlled as these commonly are by Polish Boards of Management. On the other hand, the Ukrainians informed me that equal and fair treatment was accorded in the Petroleum Refinery Company called Gallicia in the same city, where there were employed 160 Ukrainians, 150 Poles and 140 Jews. One reason of this equality, I was told, was that this company employs local workmen, whereas the companies formerly mentioned bring their workmen to the city from the western parts of Poland. The Polish answer to these allegations is that certainly all industrialists do not carry the question of nationality into employment. They point out that especially in the petroleum business the Poles are better qualified workmen, that this has long been the case, and that the percentage of Ukrainian workers in the petroleum business has always been very small. The Ukrainians, on the other hand, reply that best proof that Ukrainian workmen are just as well qualified as Polish is that Ukrainians who have lost their jobs at home in many cases find work and prove themselves effective workmen in this line of industry in Persia, Africa and Roumania.

It has been already reported that Unemployment Benefit runs only for a period of 17 weeks. On what corresponds to our Court of Referees there are two Employers' Representatives and three Workmen's Representatives; but the Ukrainians maintain that members of the Fascist Organisation called Strzelec, already referred to, are being increasingly appointed to serve on such Courts. This organisation, which exists for physical training, is part of the Polish Socialist Organisation which left the ranks of the Polish Socialists. This Organisation directs its operations against Poles as well as Ukrainians, but it is maintained in a lesser degree against Poles. They tend, I was told, to make life hard for Ukrainian workmen, accusing them of being communists or enemies of the State.

ELECTIONS.

The Ukrainians maintain that the General Election of last year was carried out under a reign of terrorism and that it gave no real reflex of public opinion. They say that in some cases there was the suppression, and in others the falsification of voting lists, that men were asked to show their voting cards and that they made dead men vote. They point to the fact that without any change in numbers or in opinion the Ukrainians have only 16 members in the present Parliament against 40 in the last. In the Stryj Division, where I was visiting, they had in the former Parliament four Ukrainians and two Poles; in this Parliament two Ukrainians and four Poles of the Government Party.

I do not find among the Poles any attempt to justify what had been done further than that some said they had somehow to get a strong Government. One to whom I put it said: "It is a difficult question to solve in a few words." And it is to be noted that the Polish Socialist Party make exactly the same complaint as the Ukrainians and they point to the fact that whereas in the former Parliament they had 73 members now they have only 25.

SCHOOLS.

An Act passed in 1924 by the National Democratic Party, then in power, established a new type of mixed schools under which teaching was to be in both languages where the population was mixed. The Act was not favourably received by the Ukrainians who saw in it the beginning of the Polonisation of the Ukrainian Schools; but, in the other hand, some Polish Parties accused the Government of Ukrainising the schools. Three types of schools were established by this law — purely Polish, purely Ukrainian, and Mixed. A Plebiscite was introduced to determine the type of schools for the various districts. It was taken by the Police and a Polish Socialist said to me that it was a very great terror. I was much struck by the confession of one of the eminent Polish Representatives I consulted in Lvov. He said: "It is true that the plebiscites may be not quite honest; and there are places where there is a Polish school where there should be a Dual school."

The Ukrainians maintain that there has been a serious diminution in the number of purely Ukrainian schools, that there are only 700 now instead of 3,000 under Austria, and three secondary schools in place of 5. I was told that Ukrainian teachers had been transferred to western parts of Poland, and in their place were brought Poles who teach the Polish language and do not speak Ukrainian at all. It was alleged that this was done on a considerable scale. I was told that in the village of Lysiatyczi, which I visited, there were 300 Ukrainian and six Polish children, and that now of four teachers two were Polish, and even the two Ukrainians had not to give instruction in Polish. The reply of Polish representatives to this latter allegation was that these teachers must have some special subject involving their use of the Polish tongue.

It has to be recognised that there is a sensitiveness among Ukrainians to all that is proposed in these matters. A leading Polish Trade Unionist explained to me that he had himself propossed a large number of new schools for the whole of Galicia, east and west, including parts purely Ukrainian. A Ukrainian Deputation refused this, saying it was a trick for larger Polonisation. He said they had a supersensibility in all questions with which Poles were dealing, and were apt to see some trick even in any simple and well-meant proposal.

On the other hand, I count it significant that, on the testimony of the eminent Polish representatives I interviewed, the Nationalist Press of Poland and some Polish Rationalist Parties are constantly asserting that there is a tendency to treat the Ukrainians too generously in this matter of schools, that the Ukrainian language is too much encouraged, and that this is becoming a danger to the Polish position.

I found many of the Poles ready to recognise the full claim of the Ukrainians in the matter of schools and language. An eminent Pole who I interviewed in Warsaw, himself a friend of the present Government, said he was a strong advocate of giving the Ukrainians the possibility of satisfying all their cultural needs. An advanced Polish Socialist whom I met in Warsaw went further. He said it was all nonsense to teach little children from six to seven years of age two languages, that it could only criple them, and that the only language should be the mother tongue. He considered that the Act of 1924, as it was administrated, made for Polonisation and assimilation. The whole Ukrainian nation, he held, could only be in the setting down of separate schools as in Switzerland. The expenses were not really larger; it was not a financial question. They had eight nations in all grouped in Poland, and the only salvation — he maintained — for all nationalities was to give them all the right to open their schools and to speak their own language; and not only in private houses but also in public buildings, to open high schools and universities, and in this as in other matters to give territorial autonomy.

Mr. Davies has referred to the closing and sealing up of a Ukrainian Secondary School. I saw a similar case in the City of Drohobycz with about 60,000 inhabitants. The school was a private school attended by about 400 boys and girls. It had existed for 11 years and was clossed in the autumn of 1930, in the course of the pacification, on the grounds that boys belonging to the Boy Scout Organisation had been concealing fire-arms. Thirty boys of the school were arrested on this charge and kept in prison for six weeks, but no charge could be brought against them and so they were realeased. In the similar case of the Tarnopol school 40 boys were charged with high treason. The verdict was "not guilty," but the boys were kept in prison for four months before the trial. The Polish representatives held that while guilt had not been brought home in any case, that was because the leading of evidence was a very difficult matter, and because the judges were trying the case many months later and were therefore cautious in pronouncing a verdict. But must of them, they said, still had the suspicion that the Boys Scouts Organisation had taken a supporting part in the sabotage acts.

(To be continued.)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОРНІМСЯ ДО РІДНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

Життя це день, а смерть — ніч. Так, як кождий господар сторожить у ночі й забезпечує своє господарство перед огнем, або злодієм, так жиюча людина повинна своє життя обезпечувати на кождім кроці перед страшним і небезпечним злодієм, що зветься смерть, що в нас життя грабує. Та є люди, котрі таке обезпечення легковажать і себе не асекурують на той неминучий випадок. Коли злодій ограбує нас з майна, то ціла наша родина знаходиться в крайній нужді. Коли вогонь спалить нам нашу хату й другі будинки, цілий достаток, то тоді й богатий господар змушений іти на жебри. Таке я сам нераз бачив, бо й до мого батька, хоч він був бідний, приходили бувші богачі просити „на погорільців". А чиж як смерть заграбить життя батька родини, чиж ми не даємо тоді милостині тій бідній родині, тій вдові й тим сиротам, котрих нерозумний батько умираючи не забезпечив, бо не заасекурував свого життя. Колиб це він зробив, то не потребувалаб родина жебрати милостині поміж людьми, навіть на його похорон. Та що бува нема защо похоронити людину, ми нераз бачимо.

Ми, Українці й Українки, живучи на вільній землі Вашингтона, маємо свою власну орґанізацію Український Народний Союз. Ми повинні всі, як один і одна, належати до неї, тоді не треба нам журитися, що нашим родинам не буде нас защо поховати. До самопомочи й до орґанізації стремлять наші брати й сестри на рідних землях, навіть під канчуком окупантів і багато вже зробили поступу.

Ми, американські Українці, повинні випередити наших старокраєвих братів. Нова наша вітчина Америка дає свободу й волю творити свої орґанізації й розвивати їх. Американська поліція не розбиває жадних зборів, жадного утиску нема зі сторони уряду. А чи ми використовуємо всі можливости до нашого зорґанізовання? Ми добре знаємо пословицю, що „в едности сила", але мало що робимо, щоб ту пословицю здійснити.

На 600,000 Українців в Америці заледви 60,000 зорґанізовано в рідних українських орґанізаціях. З того більшість, коло 40,000, належить до У. Н. Союза. Чиж не моглоб належати до У. Н. Союза тепер 400 — 500 тисяч членів, колиб ми були більше дбайливими? Виходить, що мала горстка зрозуміла, що значить орґанізація; велика більшість ходить самопас, байдужно, не дбаючи ні про себе самих, ні про долю своїх рідних.

Що значить орґанізація? Ось примір. Наводжу його лише на те, щоб показати силу орґанізації. Тут у нашій місцевости померла молода жінка, Італійка. Я вже старий і половину свого життя пережив по великих містах; бачив я ріжні похорони. Бачив ще у Львові похорони великих панів, бачив як ховали ріжних військових, звичайних і вищої ранги. Та не бачив ще такого величавого похорону, як тої жінки Італійки, котра не мешкала у величавих палатах, але похорон мала такий, мов яка королева великої держави.

Італійці мимо того, що мають свою власну державу, на чужині горнуться до своїх орґанізацій, бо розуміють їх значіння й вагу. Та Італійка відзначалася заслугою для своїх орґанізацій, а тому майже з цілої Америки приходили вінці цвітів. Було їх около 100 й то неякібудь, бо були й такі, що коштували по 500 долярів. Скаже неодин, а на що тої паради й того марнування грошей. То не марнував один, а загал. Притім багато робітників-квітярів заробили собі на життя у цей тяжкий час.

Колиж інші народи, маючі свої держави, дбають про розвій своїх рідних орґанізацій тут, то ще більша є потреба нам робити це. Нашим обовязком є вписатись до своєї орґанізації, У. Н. Союза. Колиб У. Н. Союз був створений на те, щоб визискувати своїх людей, то я не намовляв би людей, щоб до нього вписувалися й належали. Я признаюся щиро й отверто, що я люблю дуже скоро бунтувати, дуже скоро люблю бути невдоволеним і покидати орґанізацію, коли бачу в ній щось не в порядку, але щодо У. Н. Союза, то я є членом його вже 18 літ. Це лише та одна орґанізація, що дає мені вдоволення і замилування до себе. Чому? Тому, що вона провадить діло чесною дорогою. Тому вона й осягнула майже 40,000 членів. Це значить, що в ній нарід бачить багато пожиточного, корисного для себе, й тому горнеться до неї.

Хоч тепер є безробіття, а коли читаємо в „Свободі" звіт, то бачимо, що кождого місяця приступає 100—150 нових членів і члениць. Це свідчить про те, що свідоміщі Українці знають ціну орґанізації. Колиб до них ще приєдналися ті, що тепер десь ховаються по запічках, то наш батько Союз скоро розрісся б ще в більшу силу.

Кождий мусить розуміти, що людина приходить на світ, щоб переплисти у своїм життю через бурхливе море життя. Кождий зокрема носить в цім морі, як маленький човен, слабенький такий, що хвилі морські можуть легко його знищити. Та малий човен може відплисти далеко від берега. Зате важкі пароплави перепливають від одного берега до другого через великі широкі води океанів. Тому на пароплавах люди почувають себе спокійніше, безпечніше й скорше осягають свою мету. Пароплави — це наші орґанізації. Отже горнімся до них, щоб лекше й з більшою користю для себе, для родини й для нації плавати в життєвому морі.

М. Костів.

Озон Парк, Н. Й.

„ЖИТТЯ Й ЗНАННЯ" ПРО КНИГУ ЗНАННЯ — УКРАЇНСЬКУ ЗАГАЛЬНУ ЕНЦИКЛЬОПЕДІЮ.

Маємо перед собою І-ий том твору, від якого може колись будуть історики рахувати нову добу в науковім руху Галичини. Є це перша „Українська Загальна Енциклопедія". Історія науки в усіх культурних країнах учить нас, яку вагу мав такий твір для культури ріжних народів. **Енциклопедія це спроба зібрати як мога коротко всі здобутки знання даного народу і передати їх в якнайпростішій формі якнайширшому загалові.**

Перша „Українська Загальна Енциклопедія" розрахована на три великі томи; вона має в першу чергу стати в пригоді широкій масі нашої інтеліґенції, селянства та молодіжі — має стати настільною книжкою, наче словник рідної мови, куди кожний може звертатися в кожній хвилі за інформаціями. Ці невеличкі її розміри — якщо рівнати її з кільканацять-томовими енциклопедіями чужинців — відповідають якнайкраще нинішним нашим потребам не тільки із фінансових причин. Ясно, що таке видання як енциклопедія мусить мати матеріяльну піддержку богатих установ або найчастіше держави, коли вона хоче бути обемиста; тоді вона звичайно призначена для прилюдних бібліотек, наукових установ і шкіл, а рідко доступна — з огляду на свою високу ціну — пересічному громадянинові, навіть коли держава не рахує при її виданні на дохід. Для нас велике практичне значіння має енциклопедія підручна, невеликих розмірів, саме тому, щоби вона могла заступити нам цілу низку словників з ріжних галузей знання, що були би виїмково дорогі, якби кожний з нас хотів придбати собі їх зокрема.

Нашим читачам мабуть уже відомо з щоденної преси, який характер має „Українська Загальна Енциклопедія", за якими зразками вона складена, як багато ілюстрована і що вона має 100 співробітників-спеціялістів з ріжних ділянок знання. Ми хочемо звернути тут головно увагу на одну її прикмету, як журнал, що своїм напрямком і матеріялом якнайближче з усіх стоїть до тої праці, яку має виконати „Українська Загальна Енциклопедія".

Читач цієї Енциклопедії відразу запримітить, що в ній на першім місці стоять природничі науки. Ця риса не є виключною для першої української енциклопедії, а знайдемо її також в інших великих чужинних енциклопедіях. Такий розподіл матеріялу не випадковий, а свідомий і є наслідком самого стану сучасного знання і потреб широкої маси людей, що хотять зорієнтуватися у великій науковій будівлі.

Наука про зовнішній світ є першою підставою освіти інтеліґентної людини. Ці науки нині найширше розроблені та найкраще розвязані; вони звязані з постійним розвитком техніки і тисячних винаходів, з яких деякі змінили зовсім наші дотеперішні поняття про світ. Світ тварин, ростин, каменів, ріжних явищ матерії, описаних фізикою та хемією, ґеоґрафія, що описує нам невідомі країни, ґеольоґія, що оповідає про історію землі, астрономія, що змальовує шляхи зір — усе це світи, які в порівнанні з історією людини незвичайно богаті, тому, що мають до діла з міліонами ріжних пород тварин і ріжноманітних явищ, для нас незрозумілих. Щойно коли пізнаємо загальні обриси цих ріжних світів і їхні закони, можемо зрозуміти ролю людини посеред всесвіту.

Коли, наприклад, хочемо подати звістки про великого державного мужа або письменника, в енциклопедії багато лекше описати його кількома словами, ніж малу невідому тваринку або таке явище, з яким зустрічаємося що дня, як електрика; про велику людину досить подати дати уродження та смерти і кілька його творів; зовсім незамітний гриб мусимо точно описати на підставі всіх його зовнішніх ознак, якщо читач має справді його відріжнити від іншої породи. До цього додаймо ще таку подробицю, що істнують сотні ріжних пород звіринного й ростинного світа, яких назв не знаємо і з якими мусимо знайомитися щойно на підставі такої книжки як енциклопедія, що має нам заступити фахові підручники.

Природнича освіта нині така необхідна, що про її вагу зайве й казати. Літературу й історію пізнаємо що дня при помочі книжок, які випозичаємо для приємности; ми всі знаємо їх краще, ніж фізику, хемію або навіть ґеоґрафію. А тому, що завданням кожної енциклопедії є в першу чергу давати відомости та пояснення таких фактів, які нам найменше відомі, то й „Українська Загальна Енциклопедія" слідом за іншими енциклопедіями виповнює ту прогалину, яку старається виповнити також „Життя й Знання".

Наш журнал є немов би доповненням усіх цих коротких відомостей і пояснень, які в енциклопедії знаходить читач у кількох словах. Крім цього від хвилини, коли наші читачі зможуть мати на своїм столі українську енциклопедію, вже праця нашого журналу стане значно лекша, тому, що незрозумілі слова й терміни вони знайдуть в енциклопедії.

„Життя й Знання".

ВБИВ ТОВАРИША ЗА ФАЛЬШИВУ ДВОЗОЛОТІВКУ.

В селі Замочок біля Радомя (в Польщі) стався випадок, який є доказом захланности і здичіння. Ось 17-літний Станіслав Домаґальський, син хлібороба, дав фальшивий двозолотовий банкнот своєму товаришови Францішкови Сльонзакови. Домаґальський сказав Сльонзакови, що як зміняє цей банкнот, поділяться грішми. Сльонзак боявся міняти банкнот, тому знищив його, а Домаґальському сказав, що банкнот загубив. Тоді Домаґальський схопив люшню від воза, вдарив нею Сльонзака двічі по голові так сильно, що череп тріс і Сльонзак небаром помер. Убийника арештовано, але зараз і випущено на волю, як батьки зложили кавції 500 зол.

ГОРА ЗАПАЛАСЯ ПІД ЗЕМЛЮ.

З Мадриду (Еспанія) повідомляють, що в селі Ляфронтера пастухи, які пасли худобу на тамошнім пасовиську почули нараз наче грім, глухий підземний, потім сильніший. З переляком побачили, що верх гори, порослої помаранчевими деревами, наче запався нараз під землю. Коли пастухи охололи трохи з переляку й підійшли до горбка та заглянули в підземну лійковату глибину, що утворилася так нечайно, побачили глибоку пропасть, з якої доходив легкий шум води. Промір того отвору виносить около 50 стіп. При помочи шнурів, обтяжених оловяними тягарцями, старалися змірити глибину місця катастрофи. Шнури досягли глибини 500 стіп, але не досягли дна. Тому, що перші хати того села віддалені всього 300 метрів від місця катастрофи і тому, що в цілім селі люди відчули сильне стрясення, о мешканці Ляфронтери дуже затривожилися. Начальник громади Ляфронтера звернувся до властей, аби прислали комісію знавців, яка ствердилаб, чи дійсно селу грозить поважна небезпека.

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ.

(28)

Роди віспи.

Є три важніші роди або відміни віспи, а саме:

1. Віспа звичайна (легка й тяжка);
2. Віспа чорна;
3. Віспа другорядна або наворотна.

Про ті три роди віспи хочемо дещо сказати.

Віспа звичайна. (Vaviola vera).

Це тяжка недуга і довготревала. Перших 9 до 12, а навіть до 15 днів від хвилі зараження, вона є утаєна в чоловіці, не виявляючись назверх ніякими надзвичайними знаками. Чоловік почувається тільки трохи утомлений, неначе закатарений і тільки час до часу відчуває легкий біль голови. Але відтак нагло хватають його сильні дрощі, а дітей конвульсії; горячка відразу підноситься до 103° Фаренгайта, голова сильно болить, а таксамо крижі й інші части тіла; тіло неначе розпікається, живчик прискорений, язик стається рапавий, горло болить, апетиту до їди нема, безсонність, запір, а з уст чути смердячу воню, — словом, велике ослаблення і болі.

Звичайно вже на другий або третий день при такім на[illegible] виступають по тілі чоловіка малі, червоні пятна, неначе висипка, котра до двох, а часом до пятьох днів зникає, а на її місце показується правдива віспа у виді густо засіяних прищиків, розсіяних по тілі осібно від себе, в першу чергу на чолі, на твари і на раменах рук в околицях суглобів та на долонях, а відтак і на інших частях тіла, на кадовбі, на ногах, а навіть на підошвах. Пятого дня ті прищики неначе ростуть на дріжджах, бо підносяться понад шкіру, творять собою міхурчики, наповнюються сирватковатим плином; а семого і восьмого дня грубіють, завершуються та покриваються лускою, а довкола них творяться заглибини або рівчики. При тім горячка у недужого спадає, але це ще не знак, що недужий поборює недугу, бо зараз на другий тиждень недужий знову попадає у високу горячку. Ціла шкіра недужого зачинає страшенно свербіти і боліти, особливо лице. Повіки очей напухають і зачиняються, горло висихає, спрага невиносима, час до часу недужий попадає в нестяму.

Коло 10 дня міхурчики зачинають пукати і гноїтися. Вони біліють, а потім жовкнуть, виділюють з себе матерію і скоро зачинають висихати насамперед на лиці, а відтак на інших членах тіла. При тім довкола міхурчиків твориться червона пухлина; ціла поверхня шкіри через те пухне і хорий терпить невиносимі муки, особливо на лиці, в устах, в горлі, а навіть в очах, де тільки ті мухурики загніздилися.

Це є критичний стан недуги. По восьмім дни недуга зачинає прибирати тифовий характер. Хорий попадає в безпамять і гине двацятого або чотирнацятого дня на удар серця.

В інших випадках, коли чоловік є більш відпорний на недугу, виздоровіння приходить коло десятого дня. Міхурчики, випустивши з себе матерію, зачинають скоро висихати, найперше на лиці, а відтак на інших членах тіла. Горячка спадає. Хорий почувається краще. Коло 14-го дня луска з висохлих міхурчиків зачинає відпадати і цей стан треває третий і четвертий тиждень. Відтак чоловік приходить до здоровля, лиш на місцях, де міхурчики злущилися, лишаються круглі заглибини в шкірі так, що чоловік на ціле своє життя лишається — як то кажуть — „дзюбатий" від віспи, а таких заглибин нераз є тисячі по цілім тілі.

Тяжка віспа.

Тяжка форма віспи наступає звичайно, коли прищики і міхурчики віспи не є розкинені осібно по тілі, але коли вони [зли]ваються одні з другими. Це показується вже четвертого дня недуги, або й раніше. Цей рід віспи має менше-більше такий самий перебіг як звичайна віспа, але шкіра недужого ще більше напухає. Восьмого дня недуги тіло покривається полученими з собою боляками, котрі захоплюють також уста, гортанку, ніс і т. д. і дуже смердять. Горячка тіла висока, живчик скорий, спрага; недужий попадає в крайну безсильність і маячить в горячці. Відтак боляки зачинають пукати і гноїтися, а в третім і четвертім тижні недуги зачинають заструплюватись і луска з них не так легко відпадає. Боляки на долонях, підошвах ніг та на нігтях не пукають самі; їх треба протинати. Боляків найбільше на лиці, на ногах і на руках. Недужий не може отворити очей і чим більше таких боляків на лиці, тим більша існує небезпека смерти. Смерть наступає звичайно з причини крайного знеможення, так як при тифі, і з недомагання серця між 10-тим і 12-тим днем недуги. В лекших випадках наступає виздоровіння, але треба дбати про те, щоб при тім не попасти в запалення легенів, бо тоді звичайно смерть майже певна.

Чорна віспа. (Purpura variolosa).

Чорна віспа — це страшна смертельна недуга, котра чіпається звичайно здорових, дорослих мущин, а рідко коли дітей або осіб, щеплених проти віспи.

Прояви цеї недуги зпочатку є такі, як при звичайній віспі, тільки завше сильніші. Висипка по цілім тілі виступає вже на другий, третий, а найдальше на четвертий день в дуже густій скількости; лице напухає; ціла шкіра стається багряно-темна і кровавиться. Наступає цілковита втрата сил і омлінія, хоч недужий може мати свідомість до самої смерти. Ціла недуга треває всього 3 до 5, а найдовше 6 днів, а потім смерть. Ніякого поратунку нема.

Інший рід чорної віспи витворюється з віспи звичайної, коли зайдуть комплікації, приміром запалення, або коли боляки віспи перейдуть в ґанґрину. В тих випадках звичайна віспа нераз ще довше треває; боляки на тілі чорніють. Від такої комплікації недуги чоловік дуже рідко коли може виходитись.

(Дальше буде).

У заведенні для божевільних відбувається інспекція. На подвірю божевільні тачками возять цеглу. Один з комісії бачить, що якийсь божевільний тягне тачки догори ногами.

— Чому ви не тягнете тачок, як ялося, так як тамті? — питається його член комісії.

— Ви цього не розумієте? Колиб я так віз тачки, то мусів би везти цеглу. Чи ви гадаєте, що я дурний?!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

LEAGUE COMMITTEE TO CONTINUE.

(From our own Correspondent)

Geneva, Tuesday.

The Committee of Three dealing with the Ukrainian petitions, on which Lord Cecil has succeeded Mr. Henderson as chairman, and which should have met yesterday, again failed to meet to-day. The reason for the delay is that the members of the committee were sitting simultaneously this afternoon on different committees. This is surely a most inadequate reason.

It is particularly unfortunate that the committee should not meet immediately, as Polish propaganda, especially in connection with the murder of Holowko, increases in quantity and becomes worse in quality every day. A Warsaw newspaper has been saying that the representatives of the Ukrainians are receiving encouragement and inspiration form the German Government. Every day lost in convoking the committee is a bitter disappointment to all who have been hoping that justice would be done to the Ukrainian cause on this occasion. A memorandum has been submitted to each member of the Committee of Three, in which Ukrainian representatives disclaim either connection with or responsibility for the assassination of Holowko.

The six committees of the League of Nations Assembly met to-day. The most interesting discussion was on European union. M. Briand reappeared to announce that he had not abandoned his "child," but he failed to say anything new. The question was really one of the whole existence of the Committee of Inquiry, as it is necessary for the Assemby to decide whether its work should be continued. M. Briand maintained that there was no question of principle, and that it could be taken for granted that the committee would continue its work under and within the League.

He said that if it were allowed to meet a premature end the criticisms which had been so frequent lately against the League itself and against the European Union Committee would appaer to have been justified. Proof would have been given of inactivity. After all, something had been achieved by giving the agricultural countries of Central Europe a new lease of hope which they badly needed. Valuable work had also been done in the discussions on agricultural credits.

(The Manchester Guardian, September 16, 1931).

LEAGUE AND THE MINORITIES.

A Disappointing Debate.

"MILD" SPEECHES.

Canadian Demand for Full Publicity.

(From our own Correspondent).

Geneva, Wednesday.

There was an extremely disappointing debate on minorities in the Political Committee of the League of Nations Assembly this morning. Not a single suggestion which has been made for improving the way in which petitions are dealt with was put forward in the form of a definite proposal. A report will be sent to the Assembly giving merely an account of the speeches which were made, and they were all mild except that of the Canadian perpesentative.

The suggestion, which was supported by 160 members of the British Parliament, that a permanent commission for dealing with minorities should be set up was carried no farther. Even Dr. Curtius (Germany) made a speech which, by comparison with the attitude of the German Government last year, must be a bitter blow to the few hopes which had been aroused among the minorities of Europe that they would ever find in the League of Nations protection from systematic persecution.

Lord Cecil's responsibility in making hardly any speech at all is heavy. He merely said that the time was not yet ripe for an exhaustive discussion of the question. This was absolutely incompatible with his statement that he associated himself with the speech in which Mr. Henderson had said that "the execution of the minorities treaties was essential to the peace of the world."

The Ukrainian Petitions.

Moreover, the Committee of Three on the Ukrainian petitions, over which Lord Cecil is presiding, in succession to Mr. Henderson, has still failed to meet. I was informed last week that it would definitely meet on Monday, whether a Polish statement had been received or not. It failed to meet on Monday, and it failed to meet on Tuesday.

It is now stated that it will meet on Friday. Any account which the Polish authorities may give of the negotiations which they undertook to conduct with the Ukrainians will be no more interesting then than it would have been last Monday, as it is well known that such negotiations never took place. The attitude of Lord Cecil seems to be that the Poles should be given every opportunity to state their case. They have had every opportunity, and everyone familiar with the facts (as one must presume members of the Committee to be) knows that nothing can be achieved except by a committee which will make short work of the Polish postponements and evasions. The Committee is confronted with well-known abuses against minorities treaties which have not ceased. This was proved by the facts which have been supplied by your Berlin correspondent.

Discouraged by Delay.

It now hardly looks as if the Committee of Three, under Lord Cecil, were going to be as effective as it would have been under Mr. Henderson. It is emberrassing to see such Ukrainian leaders as Mme. Rudnytzka waiting about in the passages and becoming more discouraged every day. "Why does not the Committee meet and publish a decision," they ask, "whatever the Polish remains, and even if it does not exist?"

The only courageous statement this morning was made by Mr. Beaubien, of Canada (where numerous minorities live in good relations with their Government). He sad the troubles of European minorities made a painful impression, which spread very far abroad. It had spread to Canada, and had produced such an effect that the matter had been brought up in Parliament. He pointed out again that great improvements could be made in the League procedure for dealing with petitions. He demanded full publicity in as many cases as possible and a permanent consultative committee. I understand that Mr. Beaubien had intended to speak even more strongly, but that he was so disappointed with Dr. Curtius's speech that he thought it would be no use.

Increased Number of Petitions.

Dr. Curtius began by admitting that he was making no positive proposition. He quoted Mr. Henderson's speech, which said that the minorities problem was international and not national, and that the peace of the world depended on an execution of the minorities treaties. Dr. Curtius then launched into a rather weak and purely arithmetical description of the improvement which has taken place.

The number of the petitions which were declared receivable increased from 31 in 1930 to 74 in 1931. There had also been 66 meetings of committees, as compared with only 28 in 1930. The obvious comment which Dr. Curtius did not make is surely that either the number of offences has increased or else earlier procedure was grossly negligent.

Dr. Curtius did, however, point out that extraordinarily few cases had been made public in spite of the increased provisions for publicity made at the meeting of the League Council at Madrid in June, 1929. (It was then agreed that any member of the Council could call for an investigation by the Council of any particular case). Out of sixty-one cases inquired into since the Madrid meeting, the result had been made public in only eleven cases. What had happened to the other fifty? Was it not likely that the committees had wanted publicity which had been opposed by the interested Governments? Moreover, the Council at Madrid had provided that in any important case there should be five members of the Committee instead of three. This had never been done.

Dr. Curtius also referred to a much needed reform. At present petitioners are not informed of the observations which are made by Governments in reply to the League's inquires. They ought to get this information, and they ought also to be asked for further information during an inquiry, which is hardly ever done.

Replying to Dr. Curtius's spech, Mr. Ghika (Rumania) said he spoke on behalf of Greece, Poland, Czecho-Slovakia, Rumania, and Yugo-Slavia in opposing any further discussion on minorities procedure. M. Petche (France) was delighted to find himself in agreement with Lord Cecil in saying that it was not the moment for a debate, and that there was no question of altering the present regime.

(The Manchester Guardian, September 17 1831).

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА КРАСНА, ПОВІТ КОРОСНО.

У звязку з відозвою американського Комітету, поміщеною у „Свободі" дня 13. липня 1931 р. ч. 160, ми, мешканці села Красна, повідомляємо Вас, дорогі земляки, що ми вибрали сільський Комітет будови „Українського Народного Дому в Красній", в ось якому складі: голова Комітету: д-р Іван Зілинський, професор краківського університету, заступник голови: Іван Левко, писар: Іван Гавай, заст. писаря: Іван Худоба, скарбник: Михайло Цепко, заст. скарбника: Петро Лесняк, члени: Іван Пудик, Яцко Лесняк, Василь Завойський, Василь Цепко, Теодор Пудик; Ревізійна Комісія: д-р Юліян Налисник, адвокат в Дуклі, голова, Павло Лесняк, заст. голови, члени: Дмитро Громко, Олексій Худоба; Мировий Суд: Михайло Сенко, Юліян Завойський, Дмитро Пішко.

Ми приступили до будови вище названого Дому, в якім мають міститися: „Читальня Просвіти", саля для представлень на 1,000 осіб, Рідна Школа, кооператива, позичкова каса, молочарня, діточий захист і садок та пожарна сторожа.

Про потребу такого Народного Дому в нашім, на жаль, під оглядом освіти досі дуже запущенім селі, не може бути двох думок. Тому мусимо чим скорше здвигнути можливо якнайбільше величаву національну святиню, яка піднесла би культурно й економічно з занепаду не тільки наше рідне село, але стала би розсадником освіти й культури також у сусідніх з Красною селах і охороинлаб наше населення від винародовлення.

А що ми самі через теперішні тяжкі відносини в селі не є в силі збудувати такого Дому, тому звертаємося до Вас, дорогі наші односельчане в Америці, з горячою просьбою допомогти нам грошевими жертвами в сьому такому важному, розпочатому вже ділі. Хай кождий з Вас доложить свою цеголку до будови нашого мурованого, двоповерхового Народного Дому й у сей спосіб залишить по собі тревалу памятку для свого рідного села, а імена всіх жертводавців - основників запишуться нестертими буквами не тільки в книзі фундаційній, але також у вдячних серцях теперішнього населення і грядучих поколінь села Красна.

Складаючи щиру подяку всім дотеперішнім жертводавцям, просимо дальші пожертви відсилати до американського Комітету будови на адресу:

Mr. Adam Lesniak,
187 South Orange Ave.,
Newark, N. J.

За сільський Комітет Будови: Проф. д-р Іван Зілинський, д-р Юліян Налисник, Іван Левко, Михайло Цепко.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Проба нової Української Години на радіо відбулася добре. Телефонували нам з Пасейку, з Джерзи Сіти, Стетен Айленд, Йонкерс і других місцевостий, що дуже гарно чують WLBX стацію.

Марійка Боднар при пяні, Михайло Герман на скрипці, відограли Безкоровайного дві композиції, а це: „Спомин з гір" і „Козаченьку, куди йдеш", котрі дуже гарно надаються для радія.

Від Сурми розіслано листи слідуючого змісту:

Шановні Громадяни:—

Отсим повідомляємо Вас, що кождої неділі, в годині 8.30 рано, зі стації WLBX, Лонг Айленд Сіти, 1500 Кс., буде відбуватися Українська година на радіо, котра є фінансована Сурмою.

Ми жалуємо, що Ви мусите встати так рано, щоби слухати тої години, але встаньте, як вже переграємо тоді оберніться на другий бік і спіть знов, аж доки їсти не схочеться. Відтак як вже наїстеся, то прийдіть до Сурми і скажіть, що Вам подобалося, а що ні і купіть собі українських цукорків.

Радіо стація винанята на 6 місяців. Коштує нас звиш тисячу долярів. Ті гроші ми мусимо дістати назад. Лише не впрост від Вас, а через Ваше добре слово, рекомендацію.

Ви маєте знакомого, котрий ще не має радія, грамофона, пяна, електричної пральні, вакюм клінера або щось подібного, що можна набути в Сурмі, то Ви приведіть його до склепу, як Він від нас купить, це буде Ваша заплата за радіо годину.

Кождої неділі зі стації будемо вичитувати 10 наших костумерів, котрі мають обовязково того тижня привести по одному новому костумерови. Слухайте може Ви будете відчитані. Як бажаєте, щоб когось з Вашої родини відчитати, то напишіть нам про це. Може пригадати Вашій донечці про її іменини, синкови, щоб добри вчився, батькови, щоб до дому приходив раньше, мамі, щоб стейку не припалювала. Напишіть про це до нас. Це Ваша година на радіо, Ви можете її використати, як бажаєте.

Найважніше, щоб Ви вчили своїх дітей грати, співати, деклямувати, щоб відтак їх прислати на радіо, хай другі беруть собі за примір. Використаймо радіо тої зими. Зробім з себе одну велику сімю. Ділімся враженнями. Зрозумімо, що ми дійсно є одна сімя між чужими. Ніхто нам це поможе, ані не підтримає, як ми собі самі не поможемо. Здорові Були! Сурма Бук енд Мюзік Ко.

Гостина.

Господар дому (до кухарки): Чуєте, Ганно, моя теща приїздить до нас на довший час. Осьтут маєте спис страв, які вона дуже любить. Колиб ви зварили одну з тих страв, виповідаю вам зараз службу!

ТАРЗАНІВ СИН.

(50)

Корак також рушив проти орангутанга. Він щось бурмотів, обережно приступаючи до грізного противника. В його голові вже склався плян боротьби. Він знав, що треба старатися не попасти в обійми малпи, щоб знову не довелася йому така тяжка хвиля, як недавно була, коли він бився з королем. Корак підійшов досить близько й чекав, поки на нього не кинеться малпа, щоб тоді розпочати з нею боротьбу.

—o—

Малпа нарешті кинулася бігти до Корака. Корак не рухався й чекав, поки великан розставить широко свої руки щоб схопити його. Потім він пригнувся низько й хитро ухилився від обіймів малпи. В туж мить зручно зі всією силою вдарив своїм пястуком малпу по нижніх щелепах. Великан звалився з ніг, як підкошений. Скоро знову він схопився на ноги та новий удар Корака ще раз положив його на землю.

—o—

Отак кілька разів малпа пробувала стати на ноги й кождого разу безтямно летіла на землю. Кровю заюшилося все її лице. Малпи, що стояли недалеко, вже зі страхом дивилися на свого короля. Нарешті з окрівавлених його уст вирвалося: „Кагода!", це в мові малп значило: „Здаюся!" Тоді Корак грізно сказав йому: „Вставай тепер і тікай геть зі своїми малпами". Стара малпа підійшла до Корака.

—o—

„Ти побив нашого короля. Йди тепер до нас і керуй нами. „На це Корак відповів, вказуючи на Акута: „Отце ваш король!" Акут не хотів розставатися з Кораком. Він почав намовляти його та Меріем залишитися з малпами. На це не погодився Корак і Меріем, але вони сказали Акутові, що будуть недалеко малп. Хоч як Акутові не хотілося розставатись зі своїм приятелем, то всеж голос крови переміг. Він лишився з малпами.